

Clara Isabel Serrano (2017)

*Arte de falar e arte de estar calado. Augusto de Castro.
Jornalismo e diplomacia*

Coimbra: Coimbra University Press; 202 pp.

Dispoñible en *acceso aberto* : <https://doi.org/10.14195/978-989-26-1158-7>.

O libro que aquí nos entregan é o resultado dunha tese de doutoramento defendida na Universidade de Coimbra, a máis antiga de Portugal, a que inspirou a saga británica de Harry Potter. Para o título, a autora, Clara Isabel Calheiros da Silva de Melo Serrano, utiliza unha cita dun artigo de Augusto de Castro Sampaio Corte Real. Atópase en *Imagens da Europa, vistas da minha janela* e resume ben o oxímoro que reúne as profesións de xornalista e diplomático que exerceu: a combinación de retórica e silencio. En varias ocasións, a súa actividade como xornalista foi unha forma de diplomacia e viceversa. Así, organizou os dous primeiros Congresos de Prensa Latina en Lyon e Lisboa e participou na creación da Asociación da Prensa Latina. Mentres era ministro plenipotenciario no Vaticano, en 1928 escribiu un artigo pro-Mussolini. De feito, foi a súa vocación de escritor a que o levou a estas profesións. A súa actividade como dramaturgo adoita pasar por alto, mentres que o crítico teatral Luiz Francisco Rebello a considera imprescindible. Non obstante, as súas obras representáronse pouco despois de ser escritas en grandes teatros: *Caminho perdido* (1906) e *Amor á antiga* (1907) no Teatro Nacional, *Chá das Cinco* (1909), *Vertigem* (1910) e *As Nosas Amantes* (1912). no Teatro D. Amélia rebautizado como Théâtre de la République tras a caída da monarquía, na noite do 4 ao 5 de outubro de 1910.

O doutor non intentou ser exhaustivo. Céntrase no lapso cronolóxico entre 1883, ano do seu nacemento, e 1938, ano do seu regreso a Lisboa. Non obstante, as reaccións dos seus contemporáneos despois da súa morte son abordadas na introdución. As críticas positivas que regresan destacan a súa intelixencia, boa natureza e apoio a outros xornalistas. En efecto, aínda que Augusto de Castro traballou principalmente para o *Diário de Notícias* salazarista a súa proximidade ao réxime foi tal que cada semana o recibía Salazar para influír na redacción dos seus artigos ou pedirlle información. Desde o punto de vista metodolóxico, a tese forma parte do movemento de volta á biografía dende

os anos 70, este xénero historiográfico experimentou unha depreciación na posguerra. Trátase agora de non exacerbar a individualidade senón de articular individuo e contexto. Repasa a urbanización da cidade natal do personaxe, Porto, e fala de membros da súa familia que tiñan funcións xurídicas e políticas: José Luciano de Castro e Francisco de Castro Matoso. Foi o primeiro que lle permitiu a Augusto de Castro acceder a un cargo directivo no xornal *A Província*, sabendo que os inicios xornalísticos incluían tamén participar nunha recensión literaria mentres era estudante de bacharelato. Axiña menciónase un antepasado máis afastado: o explorador João Vaz Corte-Real, que descubriu Terra Nova, a península de Labrador e parte de Canadá.

O título non menciona outras dúas profesións que exerceu: a de avogado, ao deixar os seus estudos, de 1902 a 1905, paralelamente á de xornalista, logo de parlamentario entre 1905 e 1910. Despois representou ao Partido progresista a finais de a monarquía. O título oculta outro papel: o de comisario xeral da Exposición Universal Portuguesa celebrada en 1939. O título non menciona a literatura que, como xa dixemos, acompañou toda a súa vida. Durante os seus estudos de Dereito en Coimbra (tivo que abandonar Porto porque era a única universidade onde podía cursar esta disciplina en Portugal), fíxose amigo de futuros poetas como Teixeira de Pascoaes, considerado o Musset. Portugués. Tamén foi alí onde compuxo a súa primeira obra a catro mans con João Lúcio: *Até que enfim!* Como os seguintes, correspóndese co realismo e o naturalismo. Foi na cidade das serenatas e dos ruiseñores como se alcuma Coimbra onde escribiu o seu primeiro libro, *Religião do Sol*, un libro autobiográfico.

Esta monografía arroxa luz sobre unha figura controvertida da historia portuguesa. Agradeceremos a cronoloxía final que nos permite buscar o noso camiño. Ademais, as fontes tamén están ben clasificadas, o que facilitará futuras investigacións sobre o personaxe. Esta obra pode ser criticada ás veces por digresións sobre os seus contemporáneos ou sobre circunstancias históricas.

Héloïse Elisabeth Marie-Vincent Ghislaine Ducatteau

Sciences Po Paris (campus de Nancy)